

A somorjai csizmadiacéh ládája. A Khin-léle gyűjteményből került a Csallóközi Múzeumba (Andrejkovics Pál felvétele)

Száz esztendeje született Khin Antal, a Csallóköz kutatója

A természeti szépségekkel teli csallóközi tájról írta Incze pápa 1523-ban kelt oklevelében: „Challukuz sive minus Posonium.” Azóta számos adat bizonyítja, hogy Csallóköz régen önálló közigazgatási terület volt a pozsonyi várispán és alispán vezetése alatt. Ez a vidék kimeríthetetlen gazdag tárház volt a néprajzi kutató számára. Nemkülönbön figyelmet érdemelt az írott anyag. Még néhány évvel ezelőtt a vajkai templomban őrizték a Pozsony megyei praediális (egyházi) nemesi szék több száz éves, művelődéstörténeti szempontból igen értékes irattárát, ami nemcsak az intézményt, hanem a régi magyar családok birtoktörténetét is tükrözte. Albár, Bacsa, Benese, Doborgaz, Keszölczés, Móroczkarcsa, Pinkekarcsa, Péterfalva és Vajka község kardforgató nemesi alkották a vajkai egyházi nemesi széket. Volt palatinuszuk, főispánjuk, főszolgabírájuk és egyéb tisztségviselőjük. Sajnos ezek az értékes dokumentumok néhány évvel ezelőtt „szétszóródtak”.

Az első világháború után, amikor a magyarság egy része kisebbségi sorsba került, ráeszmélt arra, hogy a nemzeti tudat megőrzése és ápolása érdekében mennyire fontos a hagyomány ismerete. Szlovákiában is mozgalom indult, amely célul tűzte ki, hogy feltárja megismerje és megismertesse az itteni magyar táj kulturális örökségét és szociális jelenét. Elindultak a pozsonyi cserkészek, többször bejárták a csallóközi falvakat és naplókba tájzólásokat, mondákat, dülöneveket, népdalokat, tréfás szállóigéket, bakterdalokat, sírfeliratokat, népszokásokat jegyeztek fel. A helybeli lokálpatrióták pedig különösen értékes munkát végeztek. Közülük is kiemelkedik Khin Antal, aki Csallóköz szülőtte volt és szorgalmasan gyűjtötte ennek a tájnak már-már a feledés homályába merülő néprajzi értékeit. Duna menti kis faluban, Vajkán, halászcsaládból született 1884. április 18-án. Az alsófokú iskolát Somorján, a tanítóképzőt a kerámiagyártásáról híres Modorban, a polgári iskolai tanárképző főiskolát Budapesten végezte el. Utána a Pázmány Péter Tudományegyetemen tanári oklevelet szerzett, és a Turóc megyei Znióváralján a magyar nyelvet tanította a faipari iskolával kapcsolatos tanítóképző intézetben, majd a Stubnyafürdői tanítóképzőben működött egészen 1919-ig. Ekkor átmenetileg rendelkezési állományba helyezték, utána a somorjai, később a pozsonyi polgári iskolában oktatott.

A húszas években a pozsonyi URANIA tudományos egyesület igazgatója, Jankó Zoltán előadást tartott Somorjáról a somorjaiaknak címmel. Előadása alkalmával megpendítette egy csallóközi múzeum létesítésének a gondolatát. A javaslat élénk visszhangot keltett. Khin Antal személyében azt az embert is megtalálták, akire rá lehet bízni a múzeum alapítását és vezetését. Ő vette át a somorjai városháza által ideiglenesen kiutalt földszinti helyiségeit, s ezzel meg lett alapítva a Csallóközi Múzeum.

Volt tehát már egy üres szoba, és egy ember is akadt Khin Antal személyében, aki meghatározott szeretettel magyarázta, hogy hogyan csinál ő ebből a szobából múzeumot. Khin Lajos doborgazi halászmester, akinek ősei mind halászok voltak, odaadt a halászati felszerelését, Fiala

István, a Somorján a XVIII. században alapított Weisz-féle mézeskalácsüzlet 1927-beli tulajdonosa, a Weisz családtól származó művészi faragású mézeskalácssütő mintákat, az egykori bakai molnártársulat utolsó elnöke a bakai molnárcéh ládáját és jelvényét ajándékozta a múzeumnak. Ez volt a szerény kezdet, de a lelkes néprajzgyűjtő munkája nyomán egyre bővült, gyarapodott a múzeum.

Közben Khin Antal lankadatlan szorgalommal végezte néprajzi gyűjtését. Vajkán és a többi Duna menti faluban fennmaradtak a nomád pásztorkodás maradványai, ahol a szarvasmarha és a ló egy csordában legelt kora tavasztól késő őszig. A sajátos csallóközi pásztoréletnek érdekes világában a régi mitoszok töredékeit fedezte fel, és tanulmányt írt *Gönczöl táltos* hatalmas alakjáról. Egy másik tanulmánya a Duna egykori legértékesebb haláról, a vizáról szól Csallóközi vizahalászat címmel. Régen királyi eledel volt, mint azt az Árpádok és egyéb királyok oklevelei és feljegyzések bizonyítják.

Egy másik írásában (Mit beszél a Csallóköz?) a felderítésre váró feladatokra hívja fel a figyelmet. A Csallóközi legényavatás címűben pedig a céhek világából maradt egyik érdekes szokásról ír, a Somorján farsangkor szokásos legényavatásról. Ez különösképpen nem az iparosoknál maradt meg, hanem a gazdalegényeknél, akik külön testületbe tömörültek. Írása a *Népelet-Ethnographia* című folyóirat 1932. évi első számában jelent meg.

Khin Antal 1939-ig vezette Somorján az általa alapított múzeumot. A következő évben kinevezték a lévai tanítóképző igazgatójává. A háború után Budapesten a minisztériumban kapott beosztást, majd rövidesen nyugdíjazták. Mint nyugdíjas a Magyar Mezőgazdasági Múzeum tudományos munkatársaként dolgozott. Számos cikke jelent meg a lapokban. Főleg a csallóközi népszokásokról, régi mesterségekről, halászati szokásokról írt. Foglalkozott továbbá Csallóköz történelmével és műemlékeivel. Az *Élet és Tudományban*, szakfolyóiratokban szülőföldjéről, a somorjai halászatról jelentek meg írásai. Az utóbbiról írt tanulmánya a Magyar Mezőgazdasági Múzeum 1965–66. évi közleményeiben látott napvilágot. Előadásokat tartott a rádióban és a televízióban is. Munkában eltelt gazdag élet után, közel a kilencvenedik évéhez, 1973. november 26-án távozott az élők sorából.

Az általa alapított és évekig vezetett múzeum utódra talált a Dunaszerdahelyen létesített Csallóközi Múzeumban, egykori működési helyén, Somorján pedig egy jól felszerelt tájházban.

Vörösmarty Géza

A somorjai r. kat. templom és az egykori pálos rendház, amelyben a Khin-téle gyűjtemény helyet kapott (Szamák Mihály felvétele.)